

2. Кулик Н. А. Корекція фізичного стану дошкільників 5-6 років з використанням елементів легкої атлетики : дис.. к. н. з фіз.. вих.. і спорту : 24.00.02 / Харківська державна академія фізичної культури. Харків, 2014. 341 с.
3. Кулик Н. А., Масляк І. П. Елементи легкої атлетики у фізичному вихованні дітей старшого дошкільного віку : методичний посібник для інструкторів фізичного виховання і вихователів дошкільних навчальних закладів. Суми : ВВП «Мрія», 2015. 116 с.
4. Легка атлетика: з методикою викладання : навч. посібник / уклад. : Семенов А. А., Осадченко Т. М., Маєвський М. І., Ільченко С. С. Умань : ВПЦ Візаві, 2014.
5. Легка атлетика: Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю / Бобровник В. І., Совенко С. П., Колот А. В. К. : Логос, 2019. 192 с.
6. Совенко С. П., Андрущенко Ю. М., Соломін А. В., Виноградов В. Є. Спортивна ходьба: навч. посіб. К. : ТВО «НВФ» «Славутич-Дельфін», 2018. 144 с.
7. Спортивна ходьба [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wiki-pedia.org/wiki/>

Скачедуб Наталія, Островська-Крузе Вікторія

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ ІЗ ВИДІВ СПОРТУ СТАЛОЇ МОТИВАЦІЇ НА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНУ ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

*Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут фізичної культури*

Анотація. У статті схарактеризовано основні мотиви як складові формування сталої мотивації на здоров'язбережувальну професійну діяльність у майбутніх тренерів із видів спорту, а саме: соціальні мотиви, валеологічні мотиви, мотиви особистісного розвитку, ціннісні орієнтації на здоров'язбережувальну діяльність. Зроблено висновки про те, що мотиваційний компонент характеризує смислову спрямованість особистості тренера на професійну здоров'язбережувальну діяльність.

Ключові слова: здоров'язбережувальна діяльність, майбутній тренер із виду спорту, мотивація, мотиваційний компонент.

Skachedub Natalya, Ostrovska-Kruze Viktoriya. Formation of future coaches from sports permanent motivation for health care professional activities

Abstract. The article characterizes the main motives as components of the formation of sustainable motivation for health-preserving professional activities in future sports coaches, namely: social motives, valeological motives, personal development motives, value orientations for health-preserving activities. It was concluded that the motivational component characterizes the meaningful orientation of the coach's personality towards professional health-preserving activities.

Key words: health-preserving activity, future sports coach, motivation, motivational component. Постановка проблеми.

Проблема готовності майбутніх тренерів із видів спорту до здоров'язбережувальної діяльності, яка передбачає вирішення надзвичайно важливої проблеми спортивної підготовки: збереження та зміцнення здоров'я її учасників є особливо актуальною в умовах сьогодення. Тренер із виду спорту повинен бути готовим не тільки до спортивної діяльності, але й до професійної діяльності здоров'язбереження, відповідати не лише за тренувальний процес, а, передусім, за виховання здорового підростаючого покоління.

Недостатня оздоровча ефективність тренувальної практики стимулює науковий пошук, викликає необхідність перегляду попередніх концепцій спортивної підготовки, здоров'язбережувальної його організації в сучасних умовах [3].

Забезпечити організацію здоров'язбережувальної діяльності можливо лише за умови формування у майбутніх тренерів із видів спорту сталої мотивації на здоров'я-

збережувальну професійну діяльність, що повинно бути інваріантною складовою їхньої професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень. Як відомо з наукової літератури, мотив – це складне інтегральне психологічне утворення, яке стає основою для певних дій, діяльності в цілому, окремих вчинків людини; тобто реально існуючий психологічний феномен, що спонукає до дій [6, с. 65].

Професійна діяльність тренера із виду спорту може бути успішною лише тоді, коли він постійно прагне до вдосконалення своєї професійної майстерності, підвищення професійної кваліфікації, засвоєння нових підходів у досягненні професіоналізму. Це можливо лише за умови виявлення ініціативи у формуванні активної життєвої та професійної позиції. Ініціатива тренера визначається певними мотивами, зацікавленістю, орієнтацією на ті чи інші цінності.

Мотиви зумовлені потребами людини та спонукають її ставити конкретні цілі, без яких діяльність не може бути свідомою, та визначають її результативність. Мотиви спонукають, стимулюють і надають сенс конкретній діяльності особистості. Під їхнім впливом формуються творчо-пошукові та дієво-вольові прояви особистості.

Глибокі та змістові мотиви забезпечують ефективність спортивної діяльності і стають генератором творчого самовдосконалення кожного спортсмена. Сукупність стійких мотивів трактується вченими як стійка мотивація [6, с. 26].

К. Костюченко досліджуючи мотивацію здоров'язбереження, виділяє оздоровчу, психофізичну, соціально-моральну, професійну складові, що дозволяють зосередити узгодженість рухових, інтелектуальних, інформаційних, світоглядних та інших мотивацій для особистості, установити зв'язки між потребами людини в здоров'ї та зусиллями, спрямованими на його збереження та зміцнення [5, с. 17].

Автор зазначає, що мотиваційний компонент виконує кілька функцій у розвитку особистості: стимулюючу, спонукальну, мобілізуючу, діагностичну і є важливо внутрішньою умовою стійкого прагнення до постійного самовдосконалення.

Мета дослідження: схарактеризувати основні мотиви як складові сталої мотивації на здоров'язбережувальну професійну діяльність у майбутніх тренерів із видів спорту.

Результати дослідження. З урахуванням вищезазначеного, на наш погляд, до основних мотивів формування у майбутніх тренерів із видів спорту сталої мотивації на здоров'язбережувальну професійну діяльність належать:

- *соціальні* (мотиви, що стосуються суспільства в цілому) – причетність до важливого виду діяльності (спортивна діяльність), реальний внесок у зміцнення та збереження здоров'я, можливість впливати на формування валеологічної свідомості вихованців, батьків, колег;
- *валеологічні* мотиви, що стосуються безпосередньо здоров'язбережувальної діяльності (відповідність тренера з виду спорту змісту здоров'язбережувальної діяльності, різноманітність і самостійність постановки та розв'язання валеологічних проблем, можливість реально впливати на здоров'язбережувальну діяльність спортивного закладу, тощо);
- *мотиви особистісного розвитку:* необхідність володіти собою, долати труднощі, можливість реалізувати свій творчий потенціал, тощо; усвідомлене розуміння актуальності здоров'язбережувальної діяльності тренера з виду спорту, бажання володіти теорією та практикою здоров'язбережувальної діяльності, мотивацію на підвищення професійної компетентності у галузі здоров'язбережувальної діяльності; мотиваційну спрямованість на здоровий спосіб життя і усвідомлене бажання передати її вихованцям, пізнавальний інтерес і прагнення до здоров'язбережувальної діяльності, пропаганди здоров'я та постановки завдань і способів управління у вирішенні педагогічних проблем, пов'язаних із процесами

збереження та зміцнення здоров'я в освіті; творчий підхід до пошуку раціональних способів здоров'язбережувального навчання, до впровадження в практику спортивної школи здоров'язбережувальних педагогічних методів, засобів і прийомів тренування та розвитку вихованців; ціннісне ставлення до здоров'я та до оволодіння основами його збереження як умову підвищення результативності тренерської діяльності; інтерес до здоров'язбережувальної діяльності, прагнення самостійно ставити й вирішувати завдання оздоровчо-спрямованої діяльності, до вольового зусилля для досягнення цілей особистісного саморозвитку, професійного самовдосконалення, самореалізації.

У структурі мотиваційно-ціннісного компоненту не менш важливим є усвідомлення й засвоєння майбутнім тренером із виду спорту валеологічних цінностей [1].

Категорія цінності належить до великого класу мотиваційних явищ, що організують і керують діяльністю людини, тобто функціональні цінності в трансформованому вигляді є мотивами діяльності та поведінки особистості, способами досягнення кінцевої мети.

Цінність – це те, що є вартісним для кожної людини, значущим, корисним, необхідним, доцільним. Цінність є тим «стрижнем», основою мотивації, що зумовлює вчинки, поведінку, діяльність особистості у відповідності з цінностями зовнішнього світу й цінностями самопізнання, самооцінки й саморозвитку; цінність, що задовольняє цілі, потреби, інтереси особистості. Регулятивна властивість цінності у відповідних вчинках, діяльності проявляється, коли людиною усвідомлюється необхідність опанування нею, реалізації в реальній дійсності. У такому випадку відбувається перетворення об'єктивної цінності на суб'єктивні ціннісні орієнтації, що є підґрунтям для конструювання певної діяльності відповідно до культурних критеріїв [7, с. 110].

Таким чином, ми можемо розглядати цінності як певні норми, що регулюють життя людини в суспільстві.

На думку дослідників, ціннісні орієнтації моделюють поведінку людини, виступаючи домінантами будь-якої діяльності. В. Повзун вказує, що «... спрямованість особистості на ті або інші цінності складають ціннісні орієнтації». Як значущі компоненти структури особистості, що формуються у процесі її соціалізації та виражають спрямованість на регулювання діяльності й поведінки, цінності та ціннісні орієнтації тлумачаться дослідниками як потреби, що не суперечать розвитку особистості, а є важливим стимулом, змістоутворювальним фактором гармонії індивідуальності. А це припускає включення всього багатства духовних цінностей, у тому числі й здоров'язбережувальних, у структуру ціннісних орієнтацій тренера з виду спорту, використання широкого комплексу педагогічних засобів у формуванні його особистості. У зв'язку з цим доцільно використовувати поняття «ціннісні орієнтації» як сукупність стосунків особистості у процесі професійного розвитку, взаємодію із самим собою як фахівцем, що прагне до професіоналізму. Ціннісні орієнтації відіграють змістоутворювальну роль: усвідомлення значущих моментів професійної діяльності як цінності для себе, що творчо надихають особистість, забезпечують її моральну стійкість і психологічну готовність до складних моментів майбутньої діяльності [2, с. 58].

С. Закопайло акцентує увагу на теоретико-методологічних засадах виховання цінностей ЗСЖ як «... життєдіяльності особистості, яка ґрунтується на культурних нормах, цінностях, формах і способах діяльності, що зміцнюють здоров'я та сприяють гармонійному фізичному, духовному й соціальному розвитку» [4, с. 8].

М. Віленський, досліджуючи роль фізичної культури у формуванні особистості сучасного фахівця, виявляє прямий взаємозв'язок між формуванням потреби у фізичному самовдосконаленні та професійній спрямованості особистості; наголошує на тому, що регулярні заняття фізичними вправами повинні бути життєвою потребою й необхідно розвивати інтерес до них у шкільному віці [3, с. 72].

З огляду на зазначене, ми вважаємо, що для майбутнього тренера із виду спорту особливого значення набувають професійно-ціннісні орієнтації, які забезпечують усвідомлену потребу оволодіння основами тренерської діяльності та поведінки. У контексті нашого дослідження такою професійною орієнтацією виступає здоров'язбережувальна діяльність.

На нашу думку, зміст цінностей тренера із виду спорту складається з усвідомлення здоров'я як головної цінності, суспільна значущість здоров'язбережувальної діяльності, можливість створювати здоров'язбережувальне середовище у спортивній школі, любов до вихованців, можливість спілкуватися, виховувати, постійно зміцнювати їх здоров'я, тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. З огляду на зазначене, ми вважаємо, що мотиваційний компонент утворює основу здоров'язбережувальної професійної діяльності, тому що саме він характеризує смислову спрямованість особистості тренера на здоров'язбережувальну діяльність, усвідомлення своєї ролі й відповідальності в процесі збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління. Також тренер із виду спорту повинен володіти певним арсеналом оздоровчих методик і технологій і постійно поглиблювати теоретичну та практичну готовність до здоров'язбережувальної діяльності. Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у дослідженні психологічних чинників, які впливають на мотивацію тренерів із видів спорту до здоров'язбережувальної діяльності і можуть бути впроваджені у тренувальний процес.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Байчук Ю. Д. Еколого-валеологічна культура майбутніх учителів: теоретико-методичні аспекти : монографія / Юрій Дмитрович Байчук. Суми: Університет. кн., 2008. 357 с.
2. Дудорова Л. Ю. Педагогічні умови формування потреби в здоровому способі життя майбутніх учителів у процесі фізичного виховання : дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Людмила Юріївна Дудорова ; ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2009. 206 с.
3. *Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту учнівської та студентської молоді* // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції / За заг.ред.Огністого А.В., Огністої К.М. Тернопіль: В-во СМТ «ТАЙП», 2022. 185 с.
4. Закопайло С. А. Педагогічні основи виховання в юнаків 10–11 класів цінностей здорового способу життя : автореф. дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 19.00.07 – теорія і методика виховання / С. А. Закопайло ; Ін-т пробл. виховання АПН України. Київ, 2003. 21 с.
5. Костюченко К. Є. Формування готовності до раціонально-критичного мислення : методичні матеріали до вивчення психол.-пед. Дисциплін. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. 60 с.
6. Психологічна діагностика мотивації особистості до навчання в умовах інформаційного суспільства : монографія / Н. В. Пророк, Л. О. Кондратенко, Л. М. Манилова та ін. ; за ред. Н. В. Пророк. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. 131 с.
7. Формування компетентності індивідуального здоров'язбереження: теорія і практика в освітніх процесах : монографія Том I «Майстерні магістеріуму» Київ, 2020. 178 с.

Скрипка Ірина

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ СПОРТСМЕНІВ З ВОЛЕЙБОЛУ

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут фізичної культури

Анотація. У статті підтверджено, що спостерігається швидкий розвиток сучасних технологій та їх вплив на покращення результатів у спортивних змаганнях. Встановлено, що надзвичайно важливим для тренерської практики та подальшого розвитку спорту в цілому є використання інновацій у підготовці волейболістів.

Ключові слова: волейбол, змагальна діяльність, сучасні технології.